Kommunstyrelsen

Sammanträdesdatum 2026-09-15

§ 189 Betänkande av Utredningen om tolkavgifter och förbud mot barntolkning

Diarienummer: 26KS272

Expedieras till:

Arbetsmarknadsdepartementet

Omvårdnadsnämnden

Utbildningsnämnden

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar

att anta förslag till yttrande som sitt eget

Ärendebeskrivning

Regeringen beslutade den 27 februari 2025 att tillkalla en särskild utredare för att se över vissa tolkfrågor. Översynen omfattar införandet av en tolkavgift och frågan om förbud för myndigheter att använda barn som tolk.

I korthet går utredningens förslag ut på att den enskilde som ärendet berör ska betala en tolkavgift på 400 kronor om han eller hon har varit folkbokförd i Sverige i minst sex år. Avgift tas endast ut inom ramen för handläggningen av ett ärende. Det finns dock vissa undantag, till exempel om ärendet rör socialtjänst, hälso- och sjukvård eller inom skolan. Dessutom förslås att det ska införas ett förbud mot att använda barn som tolk om det inte är en nödsituation eller att tolkningen rör uppgifter enbart av administrativ karaktär.

Frågan berör flera nämnders verksamhetsområde och därför ska kommunstyrelsen svara för Gävle kommuns räkning. Synpunkter har begärts in från omvårdnadsnämnden, arbetsmarknad- och funktionsrättsnämnden, socialnämnden samt utbildningsnämnden. En sammanställning har gjorts av inkomna svar.

Yrkanden

Ordföranden yrkar att anta förslag till yttrande som sitt eget

Marita Johansson (V) yrkar enligt följande yttrande:

Tjänsteskrivelsen i ärendet föreslår att kommunstyrelsen ska ställa sig positiv till utredningens förslag om införande av tolkavgift. Vänsterpartiet ställer sig emot detta. Till att börja med vill jag framhålla att vi ser positivt på utredningens slutsatser gällande att använda barn i tolksituationer. Det är mycket bra att belysa och reglera detta. Vår invändning gäller införandet av tolkavgift för personer som varit bosatta i Sverige mer än 6 år. Vi ser vare sig i utredningen eller yttrandet någonting som stödjer att det skulle utgöra någon större ekonomisk vinst för samhället att införa en sådan avgift. Avgiften föreslås därför av andra skäl.

Kommunstyrelsen ska svara för Gävle kommuns räkning, men frågan berör flera nämnders verksamhetsområde, varför synpunkter har begärts in från omvårdnadsnämnden, arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden, socialnämnden och utbildningsnämnden. I underlagen för beslut saknas dock yttrande från hälften av nämnderna, nämligen AFN och socialnämnden.

Vid myndigheters och olika instansers kontakt med vissa medborgare är det ibland nödvändigt att använda tolk. Tolken finns inte bara där för att vara till stöd för den person som har bristande språkkunskaper, den är också till för att säkerställa att myndigheten eller annan instans gör sig korrekt förstådd och till fullo förstår vad medborgaren kommunicerar. Om det finns brister i kommunikationen äventyras bland annat rättssäkerheten. En kunnig tolk är också till stor hjälp i ett utredningsarbete som kan komma fram till precis sådant som gör att personen ska undantagas från tolkavgift, det vill säga någon form av intellektuell eller psykisk funktionsnedsättning. Ett sådant utredningsarbete initieras inte alltid av sjukvården, misstanke om sådan funktionsnedsättning kan mycket väl komma från en kontakt med Arbetsförmedlingen eller dess samarbetsföretag. Utan en kunnig tolk kanske nedsättningen aldrig upptäcks.

Till grund för förslaget ligger ståndpunkten att om en person har vistats i Sverige i mer än 6 år ska personen klara sig i samhället utan hjälp av tolk. Underförstått är att om så inte är fallet, har personen inte ansträngt sig tillräckligt för att lära sig språket.

Det är ett antagande som ibland är helt felaktigt.

Bristande förmåga till språkinlärning kan givetvis bero på bristande ambition, men också på faktorer som

- begränsad intellektuell kapacitet
- språkstörning
- trauman
- bristande språklig insikt
- begränsad tidigare studievana

Dessutom tillkommer en faktor som gör tolkavgift baserad på en persons tid i Sverige till något djupt orättvist: språklig distans. Ju längre ifrån svenskan ditt modersmål är, baserat på t.ex grammatik, släktskapsord, skriftsystem och språkljud, desto svårare har du att lära dig svenska.

Som exempel kan nämnas att människor med vissa sydostasiatiska språk som modersmål kan ha oerhört svårt med våra svenska språkljud – de kan vara svåra att både själv uttala och att förstå när andra använder dem. Det gör att en människa som behärskar svenska bra i text (läsa och skriva) ändå kan ha svårt att tala och förstå talad svenska.

Sammantaget anser Vänsterpartiet att kommunstyrelsen i Gävle Kommun ska ställa sig negativt till införandet av tolkavgifter.

Beslutsgång

Ordföranden konstaterar att det finns två förslag till beslut, dels ordförandens förslag, dels Marita Johanssons (V) förslag till beslut. Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunstyrelsen beslutar enligt ordförandens förslag.

Reservationer

Marita Johansson (V) reserverar sig till förmån för deras yttrande.

Handlingar i ärendet

- Tjänsteskrivelse - Betänkande av Utredningen om tolkavgifter och förbud mot barntolkning (SOU 2026:23), dnr 26KS272-10
- Betänkande av Utredningen om tolkavgift er och förbud mot barntolkning (SOU 2026:23), dnr 26KS272-3
- Yttrande från Omvårdnadsnämnden över remiss - Tolkavgift och förbud mot barntolkning (SOU 2026:23), dnr 26KS272-6
- Yttrande från Utbildningsnämnden över remiss - Tolkavgift och förbud mot barntolkning, dnr 26KS272-8
- Yttrande - Remiss av SOU 2026:23 Tolkavgift och förbud mot barntolkning, dnr 26KS272-9